

BİLİM KÜLTÜR VE EĞİTİM

UZAKTAN EĞİTİMİN EVRİMİ: Küresel gelişim süreci ve Türkiye'deki dönüm noktaları

Dr. Öğretim Üyesi Neslihan Fatma Er
Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi (UZE-MER) Md.

Tarihsel Gelişim

Uzaktan eğitim, 19. yüzyılın ortalarına kadar uzanan köklere sahiptir. İlk uygulamaları, yazışmalı eğitimle başlamıştır. 1840'larda İngiltere'de Isaac Pitman, mektupla öğrencilere stenografi öğretmiş, öğrencilere gönderdiği çalışmalarını geri alarak düzeltip tekrar göndermiştir. Bu yöntem, uzaktan eğitimin ilk resmi uygulamalarından biri olarak kabul edilir.

20. yüzyılın başlarında radyo ve televizyon gibi yeni medya araçlarının eğitimde kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır. Özellikle 1920'lerde ABD'de radyo yayınlarıyla üniversite dersleri verilmiş, ardından televizyon eğitimi devreye girmiştir. 1969'da İngiltere'de kurulan Açık Üniversite (Open University), uzaktan eğitimde bir dönüm noktası olmuştur. Açık Üniversite, televizyon ve radyo yayınları aracılığıyla dersler sunarak geniş bir kitleye eğitim imkanı sağlamıştır. Bu model, diğer ülkeler tarafından da örnek alınmıştır.

Dijital Devrim ve E-Öğrenme

1990'lı yılların sonlarına doğru internetin hızla yaygınlaşması, uzaktan eğitimin dinamiklerini köklü bir şekilde değiştirmiştir. İnternetin eğitim alanında kullanımı, öğretmenler ve öğrenciler için yeni imkanlar sunarak geleneksel eğitim yöntemlerine alternatif oluşturmuştur. Eğitim materyallerine dijital ortamda ulaşılabilir hale gelmesi, uzaktan eğitimin sınıf dışına taşınmasında devrim niteliğinde bir adım olmuştur.

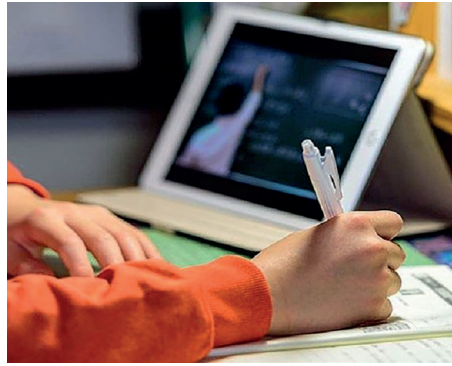
Bu süreçte "e-öğrenme" (elektronik öğrenme) kavramı ortaya çıkmıştır. E-öğrenme, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasıyla gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerini kapsar. Bu yeni öğrenme biçimi, internetin sunduğu imkanlar sayesinde daha esnek ve ulaşılabilir bir eğitim deneyimi sağlamıştır. Öğrenciler, coğrafi konumlarına veya fiziksel engellerine bakılmaksızın dünyanın her yerinden eğitim materyallerine çevrimiçi olarak erişebilir hale gelmiştir. E-öğrenme platformları, bireylerin kendi hızlarına göre öğrenmelerine olanak tanımış, zamandan ve mekandan bağımsız bir öğrenme süreci yaratmıştır.

Uzaktan Eğitimde Platformların ve Araçların Gelişimi
1990'ların sonu ve 2000'li yıllarda uzaktan eğitim platformları hızla gelişmeye başlamıştır. Eğitim veren kurumlar,

çevrimiçi sınıf ortamları ve multimedya destekli eğitim araçları geliştirmiştir. İnternet teknolojilerindeki ilerlemeler, etkileşimli eğitim materyallerinin geliştirilmesine, video derslerin, canlı sohbetlerin ve çevrimiçi sınavların uygulanmasına imkan sağlamıştır. Öğrenme Yönetim Sistemleri (Learning Management Systems - LMS) olarak bilinen yazılımlar, öğretmenlerin ders içeriklerini organize etmeleri, ödev ve sınavları yönetmeleri ve öğrenci performansını izlemeleri için kapsamlı araçlar sunmuştur. Blackboard ve Moodle, bu tür platformların erken örneklerindedir.

MOOC'ların Doğuşu

2000'li yılların sonlarına doğru internet tabanlı uzaktan eğitimde en büyük yeniliklerden biri olan kitlesel açık çevrimiçi dersler (Massive Open Online Courses - MOOC) ortaya çıkmıştır. MOOC'lar, eğitimde erişilebilirliği artırmak ve eğitim fırsatlarını demokratikleştirmek amacıyla geliştirilmiş geniş çaplı çevrimiçi derslerdir. Bu platformlar, dünyanın önde gelen üniversiteleri ve eğitim kurumları tarafından geliştirilmiş dersleri ücretsiz veya düşük maliyetli olarak milyonlarca öğrenciye sunmaktadır.

Coursera ve edX bu alanda öncü platformlardır. Coursera, 2012 yılında Stanford Üniversitesi profesörü Andrew Ng ve Daphne Koller tarafından kurulmuş ve kısa sürede büyük ilgi görmüştür. EdX ise aynı yıl Harvard Üniversitesi ve MIT tarafından başlatılmıştır. Her iki platform da uzaktan eğitimde kaliteyi artırmış ve çevrimiçi eğitimde erişim sorunlarını ortadan kaldırarak eğitim fırsatlarını daha geniş kitlelere ulaştırmıştır. MOOC'lar, iş dünyası ve kurumsal eğitim alanında da önemli bir rol oynamıştır. Bu platformlar sayesinde, profesyoneller iş hayatında ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri çevrimiçi olarak kolayca öğrenebilmekte, sürekli mesleki gelişim fırsatlarına erişebilmektedirler.

Türkiye'de Uzaktan Eğitimin Tarihçesi

Türkiye'de uzaktan eğitim uygulamaları, dünyadaki gelişmelere paralel olarak başlamıştır. Türkiye'deki ilk uzaktan eğitim uygulaması, 1927 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde mektupla öğretim yöntemiyle başlamıştır. Ancak daha geniş kapsamlı uzaktan eğitim uygulamaları 20. yüzyılın sonlarına doğru yaygınlaşmıştır. 1982 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin (AÖF) kurulması,

Türkiye'de uzaktan eğitim alanında önemli bir adım olmuştur. AÖF, başlangıçta televizyon ve radyo yayınları ile öğrencilere ders materyalleri sağlamış, daha sonra dijital platformlara geçiş yapmıştır.

2000'li yıllarla birlikte internetin yaygınlaşması, Türkiye'de uzaktan eğitimi farklı bir boyuta taşımıştır. Üniversiteler, uzaktan eğitim merkezleri kurarak çevrimiçi dersler sunmaya başlamışlardır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından 2010 yılında yayınlanan yönetmelikle, uzaktan eğitimin yükseköğretimdeki yeri daha da pekiştirilmiştir.

COVID-19 pandemisi, uzaktan eğitimin Türkiye'de ve dünyada daha fazla yaygınlaşmasına sebep olmuştur. 2020 yılında başlayan pandemi süreciyle birlikte, tüm eğitim kurumları uzaktan eğitime geçiş yapmak zorunda kalmış ve dijital platformlar eğitimde merkezi bir rol oynamıştır.

Uzaktan Eğitimin Geleceği

Uzaktan eğitim, teknolojinin ilerlemesiyle birlikte sürekli olarak gelişmeye devam edecektir. Sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) gibi yeni teknolojilerin eğitimde kullanımı, uzaktan eğitimin interaktif ve etkili hale gelmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca, yapay zeka destekli öğrenme sistemleri, kişiselleştirilmiş eğitim modelleri sunarak öğrenci başarısını artıracaktır.

Türkiye'de uzaktan eğitimin geleceği, dijital altyapının daha da güçlendirilmesine ve eğitim içeriklerinin zenginleştirilmesine bağlıdır. Yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitim programlarını çeşitlendirmesi ve öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik esnek eğitim modelleri sunması, bu alandaki gelişimi destekleyecektir. Gelecekte, teknolojinin daha da gelişmesiyle birlikte uzaktan eğitimin önemi artmaya devam edecektir. Sonuç olarak, uzaktan eğitim, internetin yaygınlaşmasıyla birlikte küresel bir eğitim modeli haline gelmiş ve dijital dönüşümün temel taşlarından biri olmuştur. Gelişen internet teknolojileri, uzaktan eğitimin sadece eğitimciler ve öğrenciler için değil, toplumlar için de dönüştürücü bir etkisi olduğunu kanıtlamıştır.

Kaynakça

- Bozkurt, A., & Aydın, İ. E. (2015). "Türkiye'de Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü ve Yarını: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi." Journal of Education and Future, 1(7), 65-82.
- Bozkurt, A. (2017) "Türkiye'de Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü ve Yarını", Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, 85-124.
- Guri-Rosenblit, S. (2005). "'Distance Education' and 'E-Learning': Not the Same Thing." Higher Education, 49(4), 467-493.
- Keegan, D. (1996). Foundations of Distance Education. London: Routledge.
- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2005). Distance Education: A Systems View. Belmont: Wadsworth Publishing.

